

L' ART DEL PAGÉS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÁFICA.

BOSQUEJO BIOGRÁFICO

DE

D. Joaquin Salarich y Verdaguer.

Agrahim moltíssim l' envió del llibre titolat, *Bosquejo biográfico de D. Joaquin Salarich y Verdaguer*, ab noticias expositives, crítiques y bibliográficas de sas obras, escrit per la llisquenta ploma de D. Joseph Serra y Campdelacreu, cronista de Vich, en compliment d' acort prés per l' Ajuntament de la esmentada ciutat.

L' erudit y correcte treball del Sr. Serra es digne de la bona memoria del ilustre vigatà é incansable propagandista que tant de bé feu á la agricultura pàtria, legantli una porció d' escrits, qual recort no s' esborrará may dels amants de la pagesia catalana, puix sempre sas obras se llegirán ab gust y ab la mateixa frescura com si fossen acabadas de publicar, ja que revelan una série de coneixements pràctichs de l' art del pagés ab tanta fé divulgats y per desgracia tant poch comuns en nostre pays, ahont sembla que l' art de la terra no siga 'l primer y mes principal entre tots los altres.

La espontánea llealtat del Sr. Salarich campeja sempre en sos escrits y tots ells están plens de datos, ja pera 'l bon conreu de las plantas, ja pera la elaboració dels productes agrícolas ó bé pera la obtenció dels procediments que la ciencia moderna preconisa com á útils.

Reiterém nostra bona memoria al distingit amich y colaborador que tantas vegadas s' havia dignat omplir las planas de L' ART DEL PAGÉS, ab la lectura constant del qual nos havia honrat desde que nostra humil publicació vegé la llum per primera vegada, fins y á tant que la igualadora dalla segá lo fil de sa existencia.-T.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRÁCTICA.

Lo Contracte Enfitéutich de á Rabassa Morta. (*)

(Acabament)

V.

Finalment, en la major part dels contractes s' hi llegeix *perpétuament*, durant la vida dels primers ceps: á saber; converteix los plansons en ceps mares, y com que aquestos no poden faltar rejoyenits per sos sarments convertits en colgats, d' aquí la perpetuitat en mans del bon llaurador y la mort en mans del descuidat.

Se 'ns objectará que ab l' aplicació de la doctrina exposada lo primitiu propietari del terreny que, segons hem vist, volgué limitar la duració del contracte, 's veurá perjudicat, donchs seguint lo principi de que las primeras plantacions poden perllongarse d' un modo indefinit per mèdi del colgat y amugronament, resultarà que la enagenació passarà á perpétua contra la intenció expressada per las parts.

Aquesta es un altre de las molts objeccions, totas especiosas,

---

(*) Vegis lo número anterior.

y que per lo tant no tenen forsa ni válua. En primer lloch aquest terme pretingut s' ha posat com una pena en la que hi incorrerà l' enfiteute descuidat; es un estímulo pera que aquest per pór d' incórre en la pena, s' empenyi cada dia més en millorar lo terreny que li ha sigut cedit ab aquesta condició, á fi de que l' enfiteucari trobi en las milloras la garantía que deu assegurarli la pensió ja sia en diner ó ja en fruits.

En segon lloch, la enagenació jamay passará á perpétua, ja porque ella es condicional y lo que dependeix d' una condició no es absolutament perpétuo, ja porque de fet es impossible que una vinya se perpetuhi d' un modo absolut ni per medi dels colgats. Segons sia millor la calitat del terreny, segons sa situació y segons la cantitat d' adobs y treballs extraordinaris que tots los anys emplea l' enfiteuta, podrá ferla durar per mes temps. Pero aquest temps mateix vindrá á tenir sos límits, porque, físicamente parlant, es impossible que ni 'ls adobs ni 'l treball mes esmerat supleixin las pérduas qu' experimenta 'l terreny ab la vegetació forta y travallosa del cep. La experiencia acredita que casi tots los terrenys que en un principi foren objecte del contracte en qüestió, han retornat á sos primitius propietaris, porque, 'ls enfiteutas los han hagut d' abandonar á causa d' haverse tornat xorcas las terras.

Y aprofitant la idea dels que posaren primerament en ús lo contracte, á quins havém de suposar com á inventors, á la vista de sa conducta ha d' apreciarse sa intenció. A pesar de que 'l contracte de á rabassa morta data de remotissims segles, las qüestions sobre sa caducitat en un determinat plasso datan solament de á mitjans del segle passat; d' aqui resulta que mentres los propietaris de terrenys donats primerament en enfiteusis van esperar pacíficamente lo curs natural de las cosas, á saber, que las terras tornessen á son poder en forsa de la llei de la naturalesa, que á tota cosa dona son fi, los segons moguts solament per un refinat egoisme, al veure que la válua de las terras ha crescut d' algun temps á n' aquesta part, trastornant lo curs de las cosas han volgut arribar al fi d' ellas per medis forsats y de soroll, per medi de disputas y plets, que per lo general han sigut entaulats pe 'l fort contra 'l débil.

Es una altre regla d' interpretació que la válua dels pactes y contractes s' interpreta per l' aplicació que las parts han fet d' ells quan hi ha hagut necessitat de reduhirlos á la práctica.

Luego si com s' ha dit, los inventors del contracte, y per lo mateix guardadors de son esperit; si 'ls propietaris dels primers terrenys objectes del contracte en qüestió, y mols altres dels que 'ls han seguit, han callat per espay de tant temps, y han esperat pera reivindicar las terras á que las vinyas hajin quedat perdudas en sa major part, s' ha de convenir en que sa intenció y sa conciencia estaban en que la vida dels primers ceps durava en la de sos fills, perllongada per medi del colgat de que havian fet ús los enfiteutas en forsa d' una facultat que tenian concedida expresament ó solemnement estipulada.

Ab lo exposat, apar que la qüestió queda presentada baix tots los aspectes possibles, y baix tots ells se resol naturalment en lo sentit de que 'ls contractes enfiteútichs de á primers ceps duran tant com duran las milloras; y que la solució mes equitativa, mentres s' espera que 'l poder legislatiu s' ocupi de la materia ab tot lo plé de datos necessari, es lo de que 'ls contractes existents durin fins y á tant que la vinya se trobi malmenada per faltar en ella las duas terceras parts de ceps, ó per haver quedat reduhida en estat de no donar fruits.

Ara, donchs, pera omplir complertament nostre propósit, tan sols nos falta encarir al Govern la necessitat de que, quan ans, s' ocupi en donar complerta solució á una materia grave en sí, ja per lo sens número de disputas y de plets que trascendeixen al ordre social, ja perque si encerta la solució enfortirá una bretxa que el resultat d' aquellas pot deixar al descobert en l' ordre citat, y aixís lográ un dels fins socials que deu tenir en compte tot legislador; tal es lo de crear á favor del major número possible dels associats interessos que, á mes de proporcionarlos lo major benestar, los comprometin á favor del ordre y de la tranquililitat pública. Per aixó creyém que pera conciliar lo respecte que 's déu á la propietat de la terra ab lo que mereix la del treball empleat de bona fé, y lo que reclaman la riquesa y benestar general, la nova lley que 's dictés sobre aquest punt deuría contenir las següents disposicions.

I.—Los contractes enfiteútichs pe 'ls quals lo propietari de las terras las dona pera plantarhi vinyas y pe 'l temps que viscan los primers ceps, se declaran perpétuos, ab la obligació d' indemnisar los enfiteutas en lo terme de déu anys al primitiu propietari conforme á las reglas que segueixen:

II.—S' estimará 'l terreny, sens consideració á sas milloras,

per lo que valia en l'època del contracte; se descomtarà de sa valua lo que l'enfiteuta hagués pagat á nom d'entrada, y ab lo capital que quedi's crearà un cens en diner á rahó del 33 y $\frac{1}{3}$ al miler, ó sia 3 per %.

III.—En cada un dels déu anys immediats l'enfiteuta queda obligat á redimir una part igual del cens fins á son total extingiment dintre dels déu anys.

IV.—L'enfiteuta deixarà de pagar anyalment, fins á son extingiment total, lo cens en la par que 'l redimexi.

V.—Las terras qu'estigan en poder dels enfiteutas, quals contractes contin la fetxa de seixanta anys, tornarán en lo terme de déu anys á poder dels primitius propietaris, sempre y quan los enfiteutas no usin del benefici que concedeix aquesta ley.

VI.—Los possehidors de terras quals contractes contin fetxa mes curta de seixanta anys, y no tingan ficsat lo temps de sa durada, tornarán ellas á poder dels primitius propietaris quan s'hajan complert; entenentse que 'l plasso no podrà baixar dels déu anys que 's prescrihuen pe 'ls de major temps.

✠ FELIU VILARRUBIAS Y BUSQUETS.

Preguntas y respuestas.

Nostre suscriptor I. M. de Balsareny nos fá una série de preguntas, á las que aném á contestar d'una en una, per lo mateix ordre de sa carta.

Pregunta.—¿Es veritat que afegint als vins fluixos 50 grams d'*Enosótero* podrán passar l'estiu sense ferse malbé, com afirma 'l prospecte?

Resposta.—Aqueixa pregunta podém contestarla categórica y afirmativament, ja que segons nos assegura persona competent, qui fa cinch anys usa l'*Enosótero* en totas épocas y en tota mena de vins, desde 'ls mes fluixos, fent estudis comparatius y atenentse al prospecte, afirmantnos haver obtingut sempre resultats satisfactoris; de tal manera que havent fet la proba posant duas ampollas del mateix vi, l'una al costat del altre y afegint *Enosótero* tan sols á una, resultá conservar-se sempre 'l vi que tenia 'l conservador, mentres que l'altre se torná unas vegadas agre y altres se pudrí, tal com marca 'l prospecte.

A lo dit, podém afegir per nostra part, que savém d'alguns culliters que haventlo usat ab bon éxit la primera vegada, han seguit y segueixen encara empleantlo cada any.

P.—Lo *conservateur de Martin Pagis* que fa menció Juli Adderson en sa obra *Malalties dels vins*, ¿sab si 's ven á Espanya ó en quin establiment se ven á París?

R.—Respecte al conservador Martin-Pagis, del qual fa menció Juli Adderson en la plana 26 de sa obra, sols podem dir que si 's ven á Espanya ha d'esser poch, puix no tenim noticia de cap punt de venda. Savèm ademés que un amic nostre volgué ferse 'n enviar y li costá 65 rals lo kilogram (2 y 1/2 lliuras). No obstant, si V. vol procurarsel, lo *Moniteur-Vinicole* diu que lo diposit está en lo carrer de Beaune, n.º 6 y son preu es de 12 franchs á París.

P.—¿Hi ha alguna especie de cep conegut com á resistent á la *llampadura* als voltants dels roures y alsinas vellas, ahont generalment las especies conegudas se llaman y se moren?

R.—Essent la paraula «llampadura», nom que en cada localitat s'aplica á distinta malaltia, desitjariam saber que s'entén per aquí ab semblant denominació y quins son los caractèrs de dita malaltia, puix es possible que sia 'l *mildiu* ó *peronospora viticola*. Partint donchs d' un punt fixo ó sia sabent lo que devèm entendre per *llampadura*, contestarèm ab mes acert, desitjant com desitjèm, á ser factible, aconsellar lo modo d'aminorar en lo possible dita malura, si es que no coneguessim alguna classe de cep resistent á ella.

P.—¿Quina classe de líquit es lo que tirantne 3 ó 4 gotas en un vas de vi enguixat s'enterbola al moment?

R.—Lo líquit es incolóro com l' aigua y es simplement una disolució de *cloruro bárich*. De modo que 'l líquit en qüestió, anomenat per los francesos *Anti-platre*, pot compondre 'l calsevol, puig no hi ha mes dificultat que proporcionar-se 'l cloruro de bari pur y ferne una disolució al 14 per 1,000, afegintli algunas gotas d' ácid clorhidrich (sal fumant.) Per un quimich es senzillissim y per qui no vulga molestar-se, li es fácil proporcionar-se 'l, puix se ven en diferents casas, entre las que recomaném la dels senyors Alomay y Uriach, per tenir una secció destinada á productes pera la vinicultura y també al Sr. Benessat, autor de la *Guia del vinicultor* y director del «Gabinet Enològich» establert en lo carrer de Moncada, en Barcelona.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRÍCOLAS.

Cambras d' Agricultura, Industria y Comers.—En lo número 14 de nostre colega *El Eco de Producción*, revista quinzenal d'interessos econòmichs y coneixements útils orga del Institut de Foment del Travall Nacional, corresponent al mes prop-passat, hem llegit lo *Proyecto para la creación de Cambras d' Agricultura, Industria y Comers*, quals bases á primera vista han sigut del nostre agrado, creyentlas aceptables y útils al elevat objecte que en ellas s'indica y que no es altre, que utilizar los importants

serveys que en sa esfera d'acció, poden prestar las corporacions particulars dotadas de verdadera vitalitat, donant á aquestas, ab un títol merament honorari; lo dret á ser ohidas y consultadas en determinats assumptos d'interés públich.

Lo citat Projecte, de la esmentada Corporació económica, s'ha fet á indicació de la primera Autoritat de la Provincia, ampliant la idea del Sr. Gobernador, que sols demanava al Institut de Foment estudiés l'assumpto en lo referent al comerç, pera presentar-lo á la consideració del Govern; pero com la repetida Societat ha cregut que podian coexistir, en una mateixa regió, Cambras consultivas *lliures*, apart de las oficials, per aixó es que ha formulat ampliament lo projecte, lo qual es digne del major aplaudiment.

Cassadors furtius.—Com indicabam en lo número anterior, tingué lloch á Valls una reunió d'aficionats á la cassa, cridats al efecte per lo delegat en aquella provincia de Tarragona, Sr. Pié, qui exposá lo molt que havia disminuït la cassa en aquell terme y sos encontorns é immediats: senyalant las causas que á sa manera de veure havian d'acabar ab ella, si 'ls amants de la Lley que la regularisa units estretament no procuravan, y molt singularment durant lo periodo de veda, acabar ab la colla de destructors que en dany de tots y en lo seu mateix hi ha en aquella població y en la major part de las altres.

Després d'atinadas observacions d'un concurrent sobre si lo rigor havia d'esser igual en lo periodo de la veda que en temps hàbil y algunas altres coses mes; s'acordá obrar ab tota la prudencia que ha d'imparar pera alcansar tot lo prestigi y bon nom que 's desitji adquireixi la nova Societat: acabant per nombrarse una comisió, composta dels senyors Arnet, Mestres, Olivé, Miquel y Pié, encarregada de formular un projecte al fi indicat.

Falsificació de vins.—Han dit á nostre colega *El Bien* de Canet de Mar que en alguna tenda de aquella població de las en que 's ven ví, se pregunta al comprador si 'l vol artificial ó de such de rahims.

No mes faltaria se afegís de que están fabricats y 'l punt ahont se elabora y á las horas se completaria la franquesa pera que la autoritat fés complir las disposicions vigents sobre vins artificials que publicarem en lo n.º 221 de nostre periódich.

Guarderia rural.—Va estenentse pe 'ls voltants de Vilafranca y acaba de instalarse en las poblacions de Santa Margarida y Monjos, en qual comarca del Panadés está prestant bons serveys á la propietat rural, la citada institució fa algun temps creada y governada per los mateixos hisendats, que se la pagan. Es la única manera de donar bons resultats y produhir son verdader efecte, per mes que siga molt trist haverho de confessar aixís.

Justa queixa.—Los cerdans se queixan de la supresió de la Remonta de Conanglell, suposant que la falta dels bons sementals que 'l govern tenia en dit establiment, y que no serán fàcilment reemplassats per negociants particulars, ha d'influir molt en la decadencia de la cria del bestiar en la Cerdanya.

La venda dels boscos.—Sembla renaix lo antich projecte de vendre los boscos públics que encara quedan quina major part perteneix als *Propis* dels pobles; y 's diu que 's pensa destinar lo seu valor á la construcció de barcos de lo qual se encarregaria una casa anglesa.

Si 'ls pobles, es á dir, los verdaders duenyos de la cosa consentissen sa venda, darrera d'ells la poca terra de conreu que tenim aniria al mar y després las suadas del agricultor.

Prospecte la casa Alesan.—Hem rebut un prospecte de la antigua y acreditada casa dels Srs. Alesan de aquesta ciutat en lo qual se 'ns participa que tenen á disposició dels agricultors pera la present anyada la *flor de sofre* y lo *sofre en pols* obtinguda en sa fàbrica de divisió mecànica. Aixís mateix d' haberse posat á la venda lo *adob especial pera la vinya*, lo *mata-oidium* y los *fungicorors* y quants procediments se preconisan pera combatre las malalties dels ceps; aixís com també lo *sulfat de coure* (caparrosa blava) pera combatre lo *mildiu*.

En lo mateix prospecte se indican las instruccions prácticas pera que fàcilment puga descobrirse lo frau dels sofres; qual procediment publicarem ja anys passats.

MERCATS, FIRAS Y CULLITAS.

La Bisbal.—Blat, á 15'50 pessetas la quartera de 80 litros.—Mestall, á 14.—Ségol, á 13.—Ordi, á 8.—Cibada, á 7'50.—Ciurons, de 15 á 30.—Vessas, á 11.—Llobins, á 5'50.—Fabas, á 11'50.—Blat de moro, á 9'50.—Mill, á 13.—Monjetas, á 25.—Panis, á 9.

Valls.—Vins blancs de 1.ª, á 23 pessetas carga.—Id. de 2.ª, á 15.—Id. negres de 1.ª, á 30.—Id. de 2.ª, á 20.—Id. de 3.ª, á 12.—Blat de Aragó, de 15 á 17 la quartera.—Ordi, de 7'50 á 8.—Monjetas del pinet, de 18 á 20.—Fabons, á 10'50.—Vessas, de 11 á 12.—Segó, á 4'25 ptas. la quartera doble.—Prims, á 5'25.—Cuartas, á 11.—Farinas de 1.ª, de 16'50 á 17 rals la arroba.—Id. de 2.ª, de 14'50 á 15.—Id. de 3.ª, á 13'25.—Oli de oliva, de 12 á 14 rals lo quartá.—Garrofas, de 6 á 6'50 pesetas lo quintá.

Vich.—Xexa, á 13'25 pessetas la quartera.—Forment, á 12'50.—Mestall, á 10'50.—Ségol, á 9'50.—Ordi, á 7'25.—Cibada, á 6.—Espelta, á 5.—Blat de moro, á 9'50.—Mill, á 10.—Fajol, á 3'50.—Fabas, á 10'50.—Llegum, á 11.—Fasols, á 14.—Ciurons, á 14.

Vilafranca del Panadés.—Vi pera embarcar, de 120 á 140 rals la carga.—Id. blanch, de 100 á 104.—Id. pera taberna, de 90 á 100.—Id. pera cremar, de 28 á 38.—Anissats de 30°. de 1,000 á 1,100 rals la xeressana.—Esperit de 35°, de 1,400 á 1,440.—Id. de brisa, de 1,000 á 1,040.—Farina de 1.ª classe, de 64 á 72 rals lo quintá.—Id. de 2.ª, de 50 á 60.—Id. de 3.ª, de 40 á 48.—Blat, de 60 á 66 rals la quartera.—Ordi, de 34 á 35.—Blat de moro, de 37 á 40.—Fabons, de 42 á 46.—Garrofins, de 52 á 54.

Imprenta de Víctor Berdós y Feliu, Tapineria, 17.